

Міністерство культури та інформаційної політики України
Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової
Одеська організація Національної спілки композиторів України

ТРАНСФОРМАЦІЯ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ І КУЛЬТУРИ: ТРАДИЦІЯ І СУЧАСНІСТЬ

*Пам'яті засновників музичної культурології в Україні
професорів І. Ляшенка, І. Котляревського, О. Костюка
присвячується*

**Тези і матеріали
Міжнародної науково-
творчої конференції**

*7–9 травня 2022 року
м. Одеса*

Одеса
«Астропринт»
2022

УДК 781.00(063)
Т654

Редакційна колегія збірника матеріалів конференції:

Олійник Олександр Леонідович — ректор Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової, кандидат мистецтвознавства, професор, народний артист України;

Зосім Ольга Леонідівна — доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв;

Маркова Олена Миколаївна — заслужений працівник культури України, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теоретичної та прикладної культурології Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової;

Завгородня Галина Федорівна — доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теорії музики і композиції Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової;

Муравська Ольга Вікторівна — доктор мистецтвознавства, в. о. професора кафедри теоретичної та прикладної культурології Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової;

Андросова Дарія Володимирівна — доктор мистецтвознавства, професор кафедри теоретичної та прикладної культурології Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової;

Мірошниченко Світлана Володимирівна — заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри теорії музики та композиції Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової;

Зима Людмила Вікторівна — кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри камерного ансамблю Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової

Друкуються згідно з рішенням вченої ради ОНМА ім. А. В. Нежданової
(протокол № 8 від 06.07.2022 р.)

Трансформація музичної освіти і культури: традиція і сучасність : Пам'яті засновників музичної культурології в Україні професорів І. Ляшенка, І. Котляревського, О. Костюка присвячується : тези і матеріали Міжнародної науково-творчої конференції (7–9 травня 2022 р., м. Одеса) / ред. кол.: О. Л. Олійник, О. Л. Зосім, О. М. Маркова [та ін.] ; М-во культ. та інформ. політики України ; Одес. нац. муз. академ. ім. А. В. Нежданової ; Одес. орг. Нац. спіл. композ. України. — Одеса : Астропринт, 2022. — 312 с.

ISBN 978–966–927–865–4

УДК 781.00(063)

Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. За точність викладення фактів відповідальність несе автор

- © Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, 2022
- © Одеська організація Національної спілки композиторів України, 2022

ISBN 978–966–927–865–4

Тарасенко О.

*доктор мистецтвознавства, професор,
заслужений діяч мистецтв України, Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського*

**ТЕАТРАЛЬНА ЗАВІСА ТА ДРАПЕРІЇ В НАТЮРМОРТАХ СЕРГІЯ
БЕЛІКА: УПОДІБНЕННЯ****Tarasenko O.**

*Doctor of Art History, Professor, Honored Artist of Ukraine,
SU NPU named after K. D. Ushinsky*

**THEATER CURTAIN AND DRAPERIES IN STILL LIFE SERGIY
BELIK: COMPARISON**

У композиціях відомого одеського художника Сергія Беліка немає зображення людини. Живописець прагне передати свій духовний досвід, особисто пережитий стан одухотвореності за допомогою простих предметів.

Для осягнення сутності буття необхідне зосереджене споглядання. Жанр натюрморту, з природною для предметів якістю статичності, дає максимальну можливість для проявлення душевного та духовного стану художника.

Енергія динамічної медитації процесу створення полотна акумулюється в енергетично насиченій статиці тихого, мовчазного життя речей — гол. «Stilleven». Саме це поняття, а не французьке «nature morte», яке дав в епоху Просвітництва матеріаліст Дідро, відповідає філософії натюрмортів Беліка.

Метод творчості одеського майстра можна назвати інтуїтивізмом, сходженням від несвідомого до свідомого осягнення ідеального у видимих, матеріальних формах природного буття.

В композиціях «Яблуко за завісою» (2003), «Зелене яблуко за червоною ширмою» (2004) основний простір полотна займає драпірування. Порівняння показує, що у варіанті 2003 р. тканина стає подібною до театральної завіси, а яблуко на столі сприймається як герой на просценіумі. З часом драпірування набуває більш сакрального характеру, споріднюється з храмовою завісою. За словами художника, символічним першообразом завіси для нього є завіса перед «Свята святих» у Єрусалимському храмі. Її було розірвано, коли відбулася жертва Христа та поєдналися два світи: «горній» та «дольній».

Характер складок композиції «Зелене яблуко за червоною ширмою» свідчить про осмислену трансформацію тканини у пульсуючу матерію. Художник сприймає її як самостійну сутність.

У композиціях Беліка завіса допомагає умовно відокремити одухотворений простір картини від буденного. Показана на першому плані відсунута штора одночасно слугує поєднанню та розподілу реального світу людини та ідеального художнього мікросмосу. У композиціях Беліка «Натюрморт за ширмою» (2000), «Натюрморт з бокалом молока» (2000) завіса має те саме призначення, що і в «Сикстинській Мадонні» Рафаеля.

Відсунута завіса немовби знімає покрив із таємниці, показує глядачеві те одкровення, яке дано було пережити художнику у час творчого натхнення.

Белік буквально «відкриває» для нас свій душевний простір.

Простір натюрмортів Беліка відмінний за суттю від реального, хоча і побудований на основі прямої перспективи. Як правило, своєрідним «порогом» для входу у ритуальний простір його картин слугує передня грань накритого скатертиною столу, поєднана з первісною двомірною площиною полотна. Метафізична спрямованість творчості обумовлює увагу Беліка до мистецтва Моранді. Так, наприклад, у творі «Фронтальний натюрморт» (1995), подібно до італійського майстра, живописець прагне ритмічної організації, упорядкованої композиції. Чергування високих і низьких, округлих і витягнутих форм предметів, теплих і холодних кольорових плям викликає асоціації з музичним твором. Предмети представлені як своєрідний оркестр, у якому, за словами Беліка: «Художник як диригент починає «бігати» пензлем по полотну, щоб усе «засимфоніло»».

Сакральність визначена станом митця. При сприйнятті натюрмортів Беліка необхідно пам'ятати, що річ, предмет є щільною складовою триєдності: плоті (фізичного тіла), душевного стану (психологія) та духу.

Дух проявляється через плоть — втілюється. Варіант композиції «Одиноке яблуко» (1996) не випадково має назву «Медитація» (2000). Граничний лаконізм компонентів: темний стіл, наполовину прикритий білою скатертиною, та невелике червоне яблуко — сприяє зосередженню уваги глядача на струмені світла, яке надає життя нерухомим предметам. У трактуванні Беліка світло є чуттєвою реальністю, спорідненою за природою з матерією скатертини. За допомогою живописної техніки, що нагадує легке пуантилістичне (крапками) докторкання пензля, художник передає універсальну «матерію світу».

Ця якість споріднює його з творцями візантійських мозаїк, близькими йому по духу майстрами модерну та авангарду — Врубелем і Філоновим. Процес спілкування митця з полотном — своєрідне священнодійство: «Ти спілкуєшся з с духом, — говорить Белік. — Головне те, як художник «утрамбував» поверхню. Вона жива, вона дихає».

Ця властивість живописної поверхні проявлена у написаних без використання натури композиціях «Айва» (1997) та «Апельсини» (2004). Прості предмети перетворені станом душі митця. У наш час річ втратила свою ритуальну роль. Простий обідній стіл, перед яким, як перед вівтарем, здійснювалась молитва перед їжею, вже не є сакральним. Показуючи предмети у взаємозв'язку із всесвітом, з духовною реальністю, а не з точки зору практичної користі, живописець повертає звичному світу речей їх значущість. Тканина стає подібною до театральної завіси.

Фам Ле Хоа

*доктор мистецтвознавства, професор,
ректор Ханойського пед. університету (В'єтнам)*

**ПОСТАВАНГАРДНІ КОМПОНЕНТИ СПАДЩИНИ
НГУ'ЄН ТХІЄН ДАО**

Fam Le Hoa

*Doctor of Art History, Professor, Rector
of Hanoi Pedagogical University (Vietnam)*

**POST-AVANT-GARDE COMPONENTS OF THE HERITAGE
OF NGUYEN THIEN DAO**

Нгуєн Тхієн Дао представляє значущу особистість світового обсягу, його творчість була мною охарактеризована в докторській дисертації, що стало основою особистого контакту з ним у 2000-ті і наступні роки. Вважаю необхідним надати додаткову інформацію про ці зустрічі зі знаменитим вихованцем О. Мессіана. Після повернення до В'єтнама у 2000-ті роки я регулярно зустрічався і розмовляв з Нгуєн Тхієн Дао, адже з того часу він часто бував і працював у В'єтнамі. Він навіть купив невеликий будинок біля озера Нгок Кхан, щоб залишитися там, коли повернеться до В'єтнама.

Нгуєн Тхієн Дао (1940–2015) — французький і в'єтнамський композитор, автор творів у стилі сучасної музики («*musique classique*